

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра географії України та регіоналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан географічного факультет

Мирослав ЗАЯЧУК

«30» серпня 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
РЕГІОНАЛЬНА ПРИРОДНИЧА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ**

Вид дисципліни (за компонентом ОП): вибіркова

Освітньо-професійна програма Географія

Спеціальність: 106 Географія

Галузь знань: 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою: географічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2023 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Регіональна природнича географія України» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» спеціальності 106 Географія, галузі знань: 10 Природничі науки, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол №4 від 28 березня 2022 р.).

Розробники: Наталія ЗАБЛОТОВСЬКА, кандидат географічних наук, доцент;

Погоджено з Гарантом
ОП «Географія»

 Василь ДЖАМАН

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики
Протокол №13 від “29” серпня 2023 року

Завідувач кафедри

 Іван КОСТАЩУК

Схвалено методичною радою географічного факультету
Протокол № 1 від “29” серпня 2023 року

Голова методичної ради факультету

 Наталя АНДРУСЯК

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни):

Дисципліна «Регіональна природнича географія України» спрямована на закріплення теоретичних знань в галузі природничої географії, з метою формування комплексних навиків опанування в регіональному вимірі методів виділення, оцінки й вирішення ключових проблем територіального змісту (забезпечення природними ресурсами і регіональне раціональне природокористування, спеціалізація і тип господарювання, демографічний й соціальний стан та ін.) на підґрунті загальнотеоретичних географічних знань.

1.2. Мета навчальної дисципліни:

Мета курсу «Регіональна природнича географія України» – формування у майбутніх фахівців географів, умінь та навичок управління регіональним розвитком та розміщення продуктивних сил, необхідних для виявлення та аналізу основних ключових географічних особливостей і проблем території регіонального рівня на підґрунті загальногеографічної теорії.

1.3. Завдання курсу:

- - створення комплексного системного уявлення про регіон на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків між компонентами природного середовища й діяльністю людини;
- - формування комплексного географічного образу території регіонального масштабу;
- - організація практичних колективних видів робіт для розвитку пізнавальної, творчої, дослідницької, пошукової активності, тощо;
- - опанування в регіональному вимірі методів виділення, оцінки й вирішення ключових проблем територіального змісту (забезпечення природними ресурсами і регіональне раціональне природокористування, спеціалізація і тип господарювання, демографічний й соціальний стан та ін.) на підґрунті загальнотеоретичних географічних знань.

1.4. Пререквізити Курс є комплексним, інтегрує у собі базові знання, вміння і навички з багатьох інших географічних курсів і дисциплін, ґрунтується на теоретичних і практичних знаннях, здобутих студентами під час вивчення фізико- та суспільно-географічних дисциплін. Пов'язаний із курсами «Геоєкологія урбанізованих територій України та раціональне природокористування», «Проблеми регіональної економіки».

2. Результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **загальні компетентності**, як:

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **фахові компетентності**, як:

СК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

СК 3. Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 4. Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого

розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня.

СК 6. Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування.

Програмні результати навчання:

ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ПР06. Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

ПР07. Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня.

ПР08. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки.

ПР10. Застосовувати геоінформаційні технології, створювати та досліджувати моделі природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем, визначати можливості та межі їх застосування.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни: Регіональна природнича географія України											
Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
		кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
V(II)	2(10)	5	150	2	15		30	-	105	-	іспит

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі						
		л	с	лаб.	інд.	с.р.		л	с	лаб.	інд.	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРИРОДНИЧОЇ ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ														
Тема 1. <i>Природнича географія як наука. Розвиток комплексних досліджень природи України.</i>	15	2	4			9								
Тема 2. <i>Основні етапи розвитку оцінного напрямку суспільно-географічних досліджень та картографування природних ресурсів в Україні</i>	15	2	4			9								
Тема 3. <i>Суспільно-географічні основи дослідження та оцінки природно-ресурсного потенціалу фізико-географічних регіонів</i>	20	2	4			14								

Тема 4. <i>Природно-господарська характеристика природних зон України.</i>	20	2	4			14						
Разом за змістовим модулем 1	70	8	16			46						
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ												
Тема 5. <i>Планування територій регіонів</i>	30	2	4			24						
Тема 6. <i>Природно-ресурсний потенціал як чинник регіональної політики і складова соціально-економічного розвитку регіонів.</i>	30	2	4			24						
Тема 7. <i>Демографічна ємкість території</i>	20	3	6			11						
Разом за змістовим модулем 2	80	7	14			59						
Усього годин	150	15	30			105						

4. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва та зміст теми	Кількість годин	Кількість балів
	модуль 1	16	20
1.	Ландшафтно-географічне значення розмірів, конфігурації, кордонів території України та її АТО.	4	5
2.	Схеми ландшафтного районування території України	4	5
3.	Сучасні процеси та тенденції змін ландшафтів України	4	5
4.	Значення ПРП у розвитку АТО	4	5
	модуль 2	14	20
5.	Географічний підхід до реформування одиниць адміністративно-територіального устрою.	4	6
6.	Порядок здійснення державного контролю за станом природних об'єктів, природних ресурсів та природних комплексів.	4	6
7.	Система моніторингу стану навколишнього природного середовища України.	6	8
	Разом	30	40

5. Тематика індивідуальних завдань

Розрахунково-графічна робота. Розробка і створення географічного атласу природних умов та ресурсів адміністративної області або ж АР Крим

1. АР Крим
2. Вінницька область
3. Волинська область
4. Дніпропетровська область
5. Донецька область
6. Житомирська область
7. Закарпатська область
8. Запорізька область
9. Івано-Франківська область
10. Київська область
11. Кіровоградська область
12. Луганська область

13. Львівська область
14. Миколаївська область
15. Одеська область
16. Полтавська область
17. Рівненська область
18. Сумська область
19. Тернопільська область
20. Харківська область
21. Херсонська область
22. Хмельницька область
23. Черкаська область
24. Чернівецька область
- Чернігівська область

6. ЗМІСТ ЗАВДАНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЇЇ ВИКОНАННЯ

№ з/п	Назва теми
1.	Досвід регіональних природничих досліджень
2.	Зарубіжні наукові школи регіональної природничої географії
3.	Особливості сучасних методик регіональних досліджень
4.	ПРП як передумова і наслідок господарського розвитку країн та регіонів
5.	Регіональна природнича географія у системі суміжних категорій
6.	Регіональний підхід до визначення потенціалу природних умов та ресурсів
7.	Методика оцінки ПРП в регіонах України
8.	Розвиток географічних поглядів регіональні дослідження України
9.	Багатогранність природничо-географічних досліджень специфіка їх результатів в Україні
10.	Урбанізованість регіонів України: оцінка за характеристиками природних умов та ресурсів

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю. Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю. Поточний контроль проводиться під час проведення семінарських занять і самостійної роботи та має на меті перевірку теоретичних знань та рівня підготовленості студента до виконання конкретного прикладного завдання. Підсумковий модульний контроль проводиться з метою оцінки й узагальнення результатів навчання на завершальному модульному етапі (іспит).

Засоби оцінювання. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є: письмове й усне опитування, контрольні модульні роботи з використанням стандартизованих тестів; проекти; презентації результатів проведених досліджень та оцінювання відповідей на семінарських заняттях і самостійних робіт;

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни. Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (іспиту).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 (10 балів за

теоретичний блок та 20 балів – за виконання завдань на семінарах); 2 модуль – 30 балів 30 (10 балів за теоретичний блок та 20 балів – за виконання завдань на семінарах).

Студент, який набрав протягом нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати іспит і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати іспит з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 30 балів, він не допускається до складання іспиту. **РІШЕННЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАВДАНЬ, ВІДПОВІДНО НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ, ЗДОБУВАЧ ОСВІТИ ПРИЙМАЄ САМ. АЛЕ ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬ-КОНТРОЛЬ ЗДАЄТЬСЯ ОБОВ'ЯЗКОВО.**

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається екзамен, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (екзамену) – до 40 балів. Якщо студент за власною ініціативою чи бажанням, крім обов'язкових видів контролю (60 балів), виконує додаткові види роботи – ІНДЗ (фіксовані виступи, реферати, статті, участь в олімпіадах, наукових конференціях тощо), може отримати додатково 20 балів, які також підсумовуються до підсумкової оцінки. Зауважимо, що зміст індивідуальних дослідницьких робіт студентів подається через платформу Moodle де перевіряється на випадок не доброчесних дій студента. Загалом оцінка ІНДЗ передбачає оцінювання власне проведеної роботи та її захист.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати положення принципів академічної доброчесності: виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб; не допускати списування під час проведення контрольних заходів (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв); надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів; не публікувати і не розповсюджувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: [Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича](https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view) https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view, [Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича](https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSGadrPl/view) https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSGadrPl/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінювання в системі ECTS	Оцінка за національною шкалою	Залік за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)	Зараховано
80-89	B	4 (добре)	
70-79	C	4 (добре)	
60-69	D	3 (задовільно)	
50-59	E	3 (задовільно)	
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі. Скільки для повного забезпечення комунікації з викладачем використовується платформа дистанційного навчання Moodle, то фіксація набраних балів студентом під час вивчення курсу також ведеться у електронному додатку оцінювання на сторінці курсу.

Розподіл балів, які отримують студенти за кожен елемент

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)							Кількість балів (ІСПИТ)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
6	8	8	8	10	10	10		

8. Рекомендована література

Базова:

1. Olha DANILOVA, Nataly ZABLOTOVSKA, Inna PASHANIUK ECO-MARKETING TENDENCIES OF HOTEL INDUSTRY DEVELOPMENT – COMPONENT OF THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESS IN UKRAINE/ The USV Annals of Economics and Public Administration (The Annals of the Stefan cel Mare University of Suceava, Fascicle of the Faculty of Economics and Public Administration). - 2017 - Vol 17, No 1(25) (2017) – P. 72-78.

2. Данілова О.М. Формування екотуристичного кластеру в контексті збалансованого розвитку регіону (на прикладі Чернівецької області). О.М. Данілова, Н.В. Заблотовська / Українська географія: сучасні виклики / Матеріали XII з'їзду Українського географічного товариства (м. Київ, 18-20 травня 2016 р.) / Зб. наук. праць. – К.: Прінт-Сервіс, 2016. – Т. II. – 363 с. – С. 78-80.

3. Джаман В.О. Вплив природно-ресурсного потенціалу території на розселення Хмельницької області / В.О.Джаман, Н.В.Кривицька // Науковий вісник Чернівецького університету. – Випуск 158: Географія. – Чернівці: Рута, 2002. – С.119-124.

4. Ємчук Т.В. Природно-заповідний фонд Чернівецької області як перспектива розвитку екологічного туризму/ Т.В. Ємчук, Н.В. Заблотовська – Науковий вісник Чернівецького унів-ту: зб. наукових праць. Чернівці: ЧНУ, 2012. – Вип. 633-634: Географія. – 192 с – С. 169-173

5. Жупанський Я.І. Історія географії в Україні. - Львів: Світ, 1997. - 267 с.

6. Заблотовська Н. До питання про вплив природних умов на розміщення населених пунктів (на прикладі поселенської мережі Хмельницької області) / Н.Заблотовська // Часопис соціально-економічної географії: Збірник наукових праць. – Випуск 5 (2). – Харків: Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна, 2008. – С.212-216.

7. Заставний Ф.Д. Географія України. - Львів: Світ, 1990. - 358 с. Заставний Ф.Д. Географія України: У 2-х книгах. - Львів: Світ, 1994. - 472 с.

8. Заячук М. Економіко-математичне моделювання оптимального землекористування у фермерському укладі України / М. Заячук, Н. Заблотовська, О. Заячук // Економічна та соціальна географія / [Я. Б. Олійник (відн. ред) та ін.] – 2017. – Вип. 77. – С. 19-25.

9. Коротун І.М. Природні ресурси України: Навчальний посібник. / І.М. Коротун, Л.К. Коротун, С.І. Коротун. – Рівне, 2000. – 192 с.

10. Коротун І.М., Коротун Л.К., Коротун С.І. Природні умови та ресурси України: Навч. посібн. - Рівне: Вид-во УДАВГ, 1997. - 175 с.

11. Кривульченко А.І. Сухі степи Причорномор'я і Приазов'я: ландшафти, галогеохімія ґрунто-підґрунтя. – К.: Гідромкас, 2005. – 345 с.

12. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник. - К.:Знання, 2003. - 480 с.
13. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник. - К.: Знання, 2005. - 480 с.
14. Масляк П.О., Шищенко П.Г. Хрестоматія з географії України. - К.: Генеза, 1994. - 448 с.
15. Міхелі С.В. Українське ландшафтознавство: витоки, становлення, сучасний стан. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – 416 с
16. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. – Львів: Світ, 1993. – 240 с.
17. Рудько Г.І. Макроекологія України. / Г.І. Рудько, О.І. Бондар. – Київ-Чернівці: Букрек, Наук. думка, 2020. – 520 с.
18. Сухий Петро Особливості використання земель сільськогосподарського призначення Хмельницької області / Петро Сухий, Наталія Заблотовська / Наукові записки Тернопільського нац-го педаг-го унів-ту. Серія: географія. Спеціальний випуск. - Тернопіль: СМП «Тайп». - № 2 (випуск 32). - 2012. - С. 147-154.

Додаткова література

1. Денисик Г.І. Основні етапи розвитку географії в Україні // Географія з основами економіки в школі. - Київ. 1998 - № 1. - С. 3-12; №3. - С. 9-14.
2. Жупанський Я.І. Історія розвитку географії в Україні. - Львів: Світ, 1997. - 264 с.
3. Жупанський Я.І. Головні етапи розвитку географії в Україні // Тези доповідей УІ з'їзду Українського географічного товариства - К., 1995. - С. 10-11.
4. Кукурудза С. І. Регіонального-історичні аспекти ландшафтознавчих студій в Україні // Проблеми географії України. - Львів, 1994. - С. 23-24.
5. Міхелі С.В. Дослідження антропогенних змін ландшафтів - домінуючий напрям сучасного антропогенного ландшафтознавства // Науковий вісник Чернівецького університету. - Чернівці. ЧНУ, 2012. - Вип. 612-613. Серія: Географія. - С. 123-127.
6. Міхелі С.В. Дослідження антропогенних змін ландшафтів в Україні: концептуальні засади, центри розвитку, результати // Наукові записки Вінницького педуніверситету. Серія : Географія. - 2013. - Вип. 25. - С. 12-19.